

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

De triplici inhibitione homicidij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

Dere quacunq; auctoritate siue publica siue priuata: quia deus simplr dicit. **N**o occides. Talis opinionis sunt sarraceni q; malos de lege ipsorum non occidunt: sed qui se mel furatur mutilant eum i pede vel manu: et si secundo facit opus malum: mutilat euz in altero pede vel manu fm exigetiam delicti: sed hec opinio est cōtra sacra scripturam veteris testame nti. **E**xodi. xxiiij. **A**d maleficos non patieris viuere super terram. **I**tem. **S**i quis de industria atq; per insidias occiderit proximum: ab altari meo euelles eum et moiet. et ponit extra de homicidijs. capi. i. **N**on ergo peccant iudices aut principes si occidunt maleficum dummodo non fecerint ex odio et auaricia. **I**deo dicit **T**homas in libro de regimine principum: q; magnum meritū iudex cōsequitur reum occidendo: sicut magnum supplicium meretur innocentē damnando. **D**icit sanctus **T**homas vbi supra. **S**icut est in corpore naturali: sic etiam est in corpore mystico et ciuili. **S**ed in corpore naturali pro eius salute abscinditur aliquādo membrum putridum vt totum corpus seruetur: sic vnus periculosus cōmunitati et corruptiu⁹ aliorum laudabiliter et salubriter sine pctō occiditur: vt bonum cōmune conseruet. **M**o dicunt em̄ fermentū totam massam corrūpit. vt dicit prima ad **C**orinthios. v. **S**imile patet in malis herbis que ab hortulanis eradicant et suspēdunt ne bonas destruāt hoc idem patet in canone. ab imperatorib⁹ **x**iiij. q. iij. §. penultimo. vbi sic dicit. **E**cce q; nonnunq; est obuiandū peruersis et iniuria sociorū est armis propulsanda vt et malis adempta facultas delinquendi et bonis oprata facultas libere cōsulēdi ecclesie ministrē. et. **x**iiij. q. v. ca. **M**iles cum est obediēs potestati sub qua legitime cōstitutus est qui hostem occidit: nulla ciuitatis sue lege reus homicidij est imo nisi fecerit: reus erit imperij deserti atq; cōtempiti. **I**tem in ca. reus sanguinis. vbi dicit **G**regori. **Q**ui enim potestate publica functus ipst⁹ legis imperio malos punit: nec illius precepti transgressor: nec a celesti patria alien⁹ habet. **I**te dī in. c. cū minister. et. c. lex eterna et. c. officia. **U**bi dicit. **O**fficia vindicte pnt

implere boni bono ato: quō et iudex et lex. et **x**iiij. q. viij. c. **Q**uicunq; percutit malos in eo q; mali sunt: et habet causam. i. potestatem occisionis: minister dei est. **Q**ui pō sine aliqua publica administratione maleficum: furem: sacrilegum: adulterum et perurum et quemlibet criminofum interfecerit aut trucidauerit: vel membrū debilitauerit: velut homicida iudicabitur: et tanto acrius quanto non sibi a deo concessam potestatem abusiue vsurpare non timuit. hec **A**ugustinus libro pmo de ciuitate dei. **N**o ergo peccat iudex si occidit maleficuz imo meret si facit ppter iusticiam. **S**ed si faciat ppter odium aut ppter vindictam: peccat mortaliter. **S**i aut facit propter conseruationē cōis boni vel propter executionez iusticie est sibi meritorū apud deum. **C**ui⁹ rei exēplum recitat **M**artinus in chronica sua. q; anno dñi. **M**. cccc. viij. fuit papa **G**regorius sext⁹. qui latrones in ptibus romanorū occidit p se faciens securitatē peregrinis. **Q**uare clamabant in roma q; esset homicida: non papa. **C**ui post infirmo cardinalales dixerunt: q; nō liceret eū inter papas in ecclesia sancti **P**etri sepeliri. **Q**ui⁹ bus rēdit: q; stulte loquerent. qm̄ **E**zech. xiiij. dñs pcepit sacerdotib⁹ q; se deberent ponere murem pro domo israel. **S**ic ipse fecisset: et tñ iussit q; corpus suū mortuū poneretur extra clausam ecclesie sancti **P**etri. **S**i voluntate diuina reseraret ecclesia: corp⁹ inferrēt. **S**i nō: tunc faceret cū corpore quicquid vellēt. **P**ostea turbo diuinitus venit et ecclesiam aperies predictum corpus imponendum docuit.

De triplici inhibitione homicidij.

Ic triplex homicidium inhibetur. **P**rimū est i corde: et dicit spirituale. **S**cđm est in ore: et dicit vocale. **T**ertium est in ope: et dicit reale. **H**omicidium cordis tripliciter cōmittit. **P**rimo odiendo ad mortē. **S**cđo pponendo occidere. **T**ertio cōsentiendo in mortē proximi. **P**eccant ergo pmo ptra illud pceptū qui odit frēs suos vsq; ad mortē: et tales dicunt homicide in corde. fm illud **J**oan. iij. **Q**ui odit fratrem suū homicida est. **T**ale siquidem potuit dici homicidium fratrum **J**oseph. **G**en. xxxvij.

Preceptum Quintum

Oderant enim eum res eius: nec poterat ei quicquam pacifice loqui. Et cum deliberassent eum occidere: dixit Judas fratribus suis. Quid prodest si occiderimus eum? Melius est ut venundetur. De tali homicidio dicitur de pe. distin. j. c. Homicidiorum vero tria genera dicebat beatus Petrus esse: et penam eorum pariter fore dicebat. Sicut enim homicidas interfecit: et fratres: ita et detractores quoque eorum eosque odientes: homicidas esse manifestum est: quod qui occidit et qui odit fratrem suum et qui ei detrahit homicide pariter esse demonstratur. Sed quod sanctus Thome in secunda secunde. q. xxxiiij. ar. iij. vtrum omne odium proximi sit peccatum mortale? Respondet. quod homo in fratre potest habere odium peccatum: et omne illud quod pertinet ad defectum divine iusticie: sed ipsam naturam fratris non potest aliquis habere odium sine peccato. Ideo dicitur lxxxvi. di. c. Odium habent peccata non homines. Hoc autem quod in fratre odium est. scilicet culpam et defectum boni pertinet ad fratris amorem. Ideo dicit propheta. Perfecto odio oderam illos. Super quo dicit Cassiodorus. Perfectum odium est homines diligere eorum vicia semper horrere. Et Hugo super Ecclesiasten dicit. quod perfectum odium est: quo crimina odium: et non homines. Ubi autem est peccatum mortale: est gravissimum peccatorum considerando ipsam deordinationem: quam homo per odium directe se opponit charitati odinando ipsum proximum. Notandum quod in sacra scriptura inveniuntur triplex odium: quod scilicet inveniuntur. Odium divinum quod est formidandum. Odium imperfectum quod est evitandum. Primo inveniuntur odium divinum quod est formidandum. De quo Ecclesiastes xij. Altissimus odium habet peccatores. id est ad modum odientis se habet: quia cum talis motus animi: quem nos vocamus odium: non possit cadere in deum: habet se tamen ad modum odientis in quantum subtrahit gratiam malis et gloriam: et eis infligit penam. Ideo dicitur Sapientia xiiij. quod odio sunt deo impius et impietas eius. Odium tamen singulariter sex peccata pre aliis peccatis: et septimum detestatur anima eius. scilicet oculos sublimes. Linguam mendacem. Manus effundentes innoxium sanguinem. Conmachinas cogitationes pessimas. Pedes veloces ad currendum in ma-

lum. Proferentem mendacia. Testem fallacem et eum qui seminat inter fratres discordias. Secundo est odium imperfectum quod est frequenter tantum dicendo cum propheta. Iniquos odio habuit: et legem tuam dilexi. Amos. ij. Odium te malum. et diligite bonum. Et sic faciebat David dicens. Odium ecclesie malignanteum. Et cuiuslibet nomen a domino dicatur. Duxisti iusticiam et odisti iniquitatem: propterea venit te deus et cetera. Sed iam non mali sed boni contra habent odium. Ergo languet virtus: destruntur civitates: et annihilantur communitates. Cuius exemplum ponit beatus Augustinus libro. v. de civitate dei. c. ix. de civitate romana: que tandem duravit in potentia et fama prodiu prudentes et sapientes odio habuerunt praveos et malos. Sed postquam ad miserunt malos ad eorum defectus non aggravare: intantum multiplicata est pravitudo ut boni et virtuosus pauci remanerent: et in brevi civitas defecit. Hoc dicit Augustinus libro. v. de civitate dei. c. ix. Introducens dictum sapientis caritatis: quod ponit Salustius in Catilinario. Inter bonos et malos discrimen nullum. Omnia virtutis premia ambitio possidet. Ideo sequitur destructio civitatum et annihilatio terrarum: quia inter bonos et malos nulla differentia habet: quia equaliter admittuntur ad officia: adulteri: usurarii et homicide. Tertio est odium quod est evitandum: et istud est quod non oditur malum: sed homo oditur. De quo propheta in psalmo. Odium iniquo oderunt me gratis. Et propheta Aggeus. c. penultimo. Anusquisque odit primum suum: et damnum pro damno: vindictam pro vindicta sanguinem pro sanguine requirit dominus. Istud autem odium oritur ex duplici causa scilicet quod declarat sanctus Thomas secunda secunde. Prima est invidia. Secunda est ira. Primo enim nascitur ex invidia: quia invidia est tristitia de bono alterius. Ad quam sequitur desiderium privationis illius boni quod proprie est odium: quod sicut amare est valde bonum amato. id est quod amatus habeat bonum. Ita odium quod est oppositum amori est nolle bonum odito. id est quod oditus privet illo bono. Et habet istud odium scilicet hoc producere tres fructus iniquos. De quibus loquitur Bernardus in

sermone quodā. vbi dicit q̄ inuidia odium
 odium vero damnū z obduratiōe: obdu-
 ratio crudelitate parit. Est ergo primus
 fructus istius odij dānificatio: q̄ q̄ inique
 odit: querit semp̄ damnū eius quez odit
 vt ponit Augustinus in quadaz omeia di-
 cens: q̄ septē dāna q̄rit odiēs cōtra aduer-
 sarium. Primū est in infamia. Scdm̄ est in
 substantia. Tertiu est in familia. Quartuz
 in amicitia. Quintū in cōditione. Sextum
 in p̄ia. Septimū in p̄sona. Scds fructus
 est obduratio cordis: quia odium obdurat
 cor: sicut lapidem super inimicū. Et est du-
 rum: sicut fīm Berū. in li. de cōsideratiōe ad
 Eugenū: qd̄ p̄tritiōe nō scindit pietate nō
 emollit: p̄cibus nō flectit: minis non cedit:
 flagellis indurat. Legit etiā in Suetonio
 de duodecim cesaribus: q̄ dum domician⁹
 impator mortuus fuisset: corpus eius posi-
 tum est in rogo. i. in igne fīm morem posi-
 tum. Et combusto corpe cor eius integruz
 fuit repertū. De quo admirati ministri qui
 rem viderant: iteruz ip̄m cor posuerunt ad
 ignē: qd̄ minime cōburi potuit: sed verum
 est in materiam qd̄ammodo lapidis z duric-
 ie. Stēdētes aut̄ illud pitis medicis: in-
 uētum est q̄ ex veneno quodam subtili vñ
 mortu⁹ erat domician⁹ hoc p̄tigisset. Istū
 cor si recte sentimus est proprie cor odij ve-
 neno respersum: ita q̄ induratū est: q̄ sicut
 dicit Berū. Cōtritione non scindit: q̄a q̄-
 q̄ fiat cōfessio z aliq̄liter moueat ad cōtri-
 tionem: remanet tñ integrū odio. vt p̄tz ex-
 perientia de istis odijs z p̄tialitatib⁹ ciuū
 inter se. Pietate non emollitur: imo crude-
 lio: efficit: qd̄ ē pp̄ie cōtra naturā. Si aut̄
 vt ait Seneca. quis pietatis natura moue-
 tur ad egrum: z mente moueri debet: q̄ si-
 cut languor corporis: ita viciū morb⁹ est asa-
 rum. Est etiā durz: q̄ nō flectit p̄cibus siue
 sint preces amicoz: siue preces prelatoz: si-
 ue q̄ plus est preces dei. Et minis nō cedit
 q̄ si flagellat in firmitate aut dānatiōe tē-
 poralium aut priuatiōe filioz: non tamē ce-
 dit deo vt velit inimicitias deponere. Fi-
 naliter flagellis induratur: p̄pter quod in-
 quit propheta. Aufer a me cor lapideum: z
 da mihi cor carneū. Tertius fructus istius
 odij est inhumanitas: id est crudelitas: q̄a

obduratus odio contra proximū est crude-
 lis vsq̄ ad occisiones proximi. Et sic patet
 q̄ odiens fratrem suum: non solū est homi-
 cidā anime sue p̄ peccatum mortale. s. odi-
 um: sed etiam sequit̄ homicidiuz reale pro-
 ximi. Quod patet tribus exemplis. Primo
 in Layn contra Abel fratrem suum. vt pa-
 tet Genesis. iij. Videns Layn q̄ munera
 Abel erant accepta apud deum magis q̄
 sua: odium contra ip̄m concepit vt interfici-
 ceret eū. Vt est in Gene. iij. Obtulit Layn
 de fructib⁹ terre munera domino. i. spicas
 triticeas corosas. Abel q̄ obtulit de p̄i-
 mogenitis gregis sui: id est de melioribus
 Et respexit dominus ad Abel z ad mune-
 ra eius: sed ad Layn z ad munera ei⁹ non
 respexit. Nam percepit Layn q̄ munera
 Abel erant deo accepta: z nō sua: per ignē
 immisum a deo consumentem oblationez
 Abel. Unde translatio Theodosionis ha-
 bet. Et inflammavit deus super Abel. Et
 talis inflammatio fuit signum manifestum
 diuine acceptatiōis: sicut patet in oblatio-
 ne Sedeonis. Iudicum. vj. Et in oblatiōe
 Helie. iij. Regū. xvij. Et in oblatiōe Sa-
 lomonis. ij. Paral. iij. Sequit̄. Frat⁹ La-
 yn vehementer. s. inuidens gr̄e fratris in-
 nocētis: z cōcidit vult⁹ ei⁹: q̄ tristitia men-
 tis apparet ex deiectione vultus. Et duxit
 eū foras in agrū: z eū occidit. Qui r̄ndit.
 Abi est Abel frater tuus? Qui r̄ndit.
 Nescio. addēs mendaciū fatricidio. Nun-
 quid custos fratris mei sum ego: q̄. d. non.
 Et dñs dixit. Quid fecisti? Vox sanguinis
 fr̄is tui clamat ad me de terra. nūc ḡ male-
 dictus eris: quia maledicet tibi p̄pter hor-
 rorē maleficij tui. Cū operatus fueris ter-
 rā nō dabit fructus suos: vagus z pfugus
 eris sup̄ terrā: quia om̄ibus eris odiosus.
 Et ideo in nullo loco securus. Sic erit et
 omnibus homicidis. Sequitur. Posuit do-
 minus signum in Layn: scz vt ab omnibus
 cognosceretur fratrem suum occidisse. Sic
 omnes homicide signuz habent in facie. s.
 visum horribilem post homicidium. Scdo
 hoc patet in fratribus Joseph qui propter
 odiū quod habuerunt contra eū posuerūt
 eum in cisternā vt eum occiderent z vendi-
 derūt eum in egypto: vt patuit supra. Ter-

Preceptum Quintum

tio hoc patuit in Romulo et Remo: quia Romulus ex odio quod habuit contra fratrem suum eum occidit fecit. ut patet. vij. q. i. c. in apibus. ubi dicit Hieronymus. Roma condita simul duos fratres reges habere non potuit sed parricidio dedicat: id est maculat. Historia ponit ab Augustino in de ciuitate dei. Istud odium non solum fuit inter Cayn et Abel: inter fratres Ioseph et eum inter Romulum et Remum: sed nunc inter deum et diabolum. ps. Supbia eorum qui te oderunt ascendit semper. Inter sanctos et damnatos: inter clericos et laicos: sicut inter cattum et canem. Nota causam huius in quodam exemplo. Item inter virum et uxorem: inter patrem et filium: inter matrem et filiam: inter fratres: inter consanguineos: inter principes seculares et spirituales: quia principes seculares vellent habere dominium spiritualium: et tamen quodammodo ista non habent non cessant: et econtra spirituales vellent dominium habere temporalium. Est etiam inter fratres religiosos et sacerdotes seculares. Causam huius assignauit quidam burdese rindens dixit. quod fratres libenter vescuntur ouis assatis: sacerdotes seculares libenter comedunt pullos assatos et sic fratres odunt sacerdotes qui comedunt pullos: unde debeant produci oua. Et sacerdotes odunt fratres: quia comedunt oua unde debeant procreari pulli. Sed fortassis mihi obijciat aduersarius illud Luce. xiiij. quod dixit Christus ad turbas. Si quis venit ad me: et non odit patrem suum et matrem et uxorem et filios et fratres et sorores: adhuc autem et animam suam: non potest meus esse discipulus. Ad hoc respondet beatus Gregorius ibidem in omel. dicens. Si percunctari libet quomodo parentes et carnaliter propinquos precipimus odisse et iubemur et inimicos diligere. Sed si vim precepti perpendimus utrumque agere per discretionem valemus: ut et eos qui nobis carnis cognatione coniuncti sunt: et quos proximos nouimus diligamus: et quos aduersarios in via dei patimur: odiendo et fugiendo nesciamus. Hec Gregori. Sequitur. Adhuc autem et animam suam etc. Tunc enim animam nostram odimus: cum eius carnalibus desideriis non acquiescimus: et cum eius appetitum frangimus: et eius voluptatibus reluctamur.

Sed nunc generaliter est odium: Circa bonorum operum executores. Circa suorum scelerum reprehensores. Circa peccatorum informatores. Dico primo quod mali odium bonorum executores in seculo et in claustris. Illi a malis amplius oduntur et continentur qui in bonis operibus amplius et diligentius occupant. secundum illud Prover. xix. Viri iniqui oderunt simplicem. Et sic oderunt egyptii filios israel: quod est potius ad eorum commendationem quam vituperationem: quod patet quadruplici exemplo. Primo exemplo lucis: quia non est derogatio lucis sed commendatio si eam fugiunt vesperationes. Sancti enim viri sunt lux: quia habent lucidam conscientiam et famam. Vespertiones autem peccatores sunt: qui diligunt opera tenebrarum et odium lucem: ideo cum lucidis viris conuenire non possunt. prima ad Corinthios. vi. Que societas lucis ad tenebras. Secundo patet hoc exemplo odoris. Non enim est derogatio: sed commendatio odoris: si eum fugiunt serpentes. Sed serui dei sunt odoriferi in fama. i. ad Corinthios. Bonus odor Christi fumus in omni loco. Mali autem sunt serpentes: quia virus detractionis semper portant in lingua. Psalmus. Venenum aspidum sub lingua eorum. Tertio hoc patet exemplo coloris. Non enim est derogatio: sed commendatio coloris: si ceci falsa de ipso iudicant. Sed sancti viri sunt colorati albo puritatis: nigro humilitatis: rubeo charitatis: peccatores autem ceci sunt. Sapientie. ii. Excecavit enim eos malicia eorum. Unde cum quidam iuuenis speciosus diceret Diogeni philosopho. Si omnes me odirent sic cut te: suspensio me perimerem. Respondit. Et ego perirem: si me quemadmodum te amarent. Quarto hoc patet exemplo medicorum: quia non est derogatio medicorum: sed commendatio si frenetici eos contemnunt. Sed serui dei sunt medici ab omnibus honorandi. Ecclesi. xxxviii. Honora medicum propter instantem necessitatem. Frenetici autem sunt peccatores qui manus sibi iniiciunt. Sap. vi. Occidit homo pro malicia animam suam. Causa huius odij est dissimilitudo vite. Iohannes apostolus. Nolite mirari si odit vos mundus: quoniam translati sumus

de morte culpe ad vitā gratie. Ideo dixerunt impij. Inanis est nobis etiam ad videndum: quia dissimilis est operibus nostris. Sap. ij. Tale fuit odium quod cayn habuit aduersus Abel. Secunda causa est prerogatiua amoris et gratie: quia cum bonos viros vident apud deum et homines proficere odiant eos et dolent. Genesis. xxxij. Dederat enim Esau Jacob. Sic Gen. xxxvj. Videntes fratres Joseph quod a patre cunctis fratribus plus amaretur oderant eum. Tertia causa est odium dñi. Ideo eos diligere non possunt. Joannis. iij. Si mundus vos odit: scitote quia me priorem vobis odio habuit. Nō potest placere seruis vbi displicet dñs. Matth. x. Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Secundo odium est circa suos scelerum reprehenses. Amos. x. Odio habuerunt corripientem in porta: et perfecte loquentem abomi nati sunt. Cuius exemplum patet in rege Achab iij. Reg. xxij. quia de propheta Michæa dicebat. Odio inquit eum: quia nō prophetat mihi bonum: sed malum omni tempore. Sic mali odiant eorum correctores. Aliud exemplum patet in Apostolo: qui scribebat ad Gala. iij. Factus sum vobis inimicus verum dicens. Ideo dicebat Augustinus. li. x. cōfess. Veritas odium parit. Omnes quippe amant veritatem lucentem: sed odiant eam redarguentem. Sic multi propter veritatem annunciantem occisi sunt. Nam Esaias ferratus est: quia dixit iudeis. Audite principes zodomorum et ceteri Hieremias lapidatus et ceteri. Joannes baptista decollatus: quia dixit regi Herodi. Nō licet tibi habere uxorem fratris tui. Apostoli et ceteri martyres occisi sunt. Item historialiter dicitur: quod fuit quedam dñia que habuit tres gallos: et habuit amasium suum in camera. Primus gallus cantauit: et ancilla finxit se intelligere cantum galli dicens domine sue. Dñia nō intelligit quid iste gallus cantu suo dicit. Respondit non. Ancilla dixit. Gallus dicit vos habere amasium vestrum in camera. Respondit domina. Propter hoc debet mori. Et comesto secundus gallus cantauit. Tunc ancilla ad dominam ait. Auditis quid iste dicit. Respondit. Nō. Tunc ancilla. Gallus dicit. Socius meus

mortuus est propter veritatem. Respondit domina. Propter hoc debet mori. Et eo occiso tertius gallus cantauit. Tunc dixit ancilla. Iste gallus cantat. Qui vult habere pacem: debet esse surdus mutus et cecus. Moraliter. Per mulierem denotatur ecclesia que habet tres gallos. id est tria genera predicatores. Primi sunt apostoli qui propter veritatem occisi sunt: et persecuti sunt. Secundi sunt sancti viri qui hoc populo predicauerunt quod eorum socii. id est apostoli: et propter veritatem perdidit vitam. Sed moderni predicatores qui significant per tertium gallum predicant: et qui volunt habere pacem temporalem sunt muti surdi et ceci. Muti sunt quia non corrigunt vicia hominum. Juxta illud. Canes muti non valentes latrare. Contra quos dicitur. xj. q. iij. c. Nolite timere eos qui occidunt corpus: ne forte propter timorem mortis non libere dicatis quod audistis: nec fiducialiter predicetis omnibus quod in aure solus audistis. Sequitur. Non solum ille proditor est veritatis qui transgrediens veritatem pro veritate mendacium dicit: sed etiam ille qui non libere veritatem pronunciat quam pronunciare debet. Nō debent ergo formidare predicationes malorum detractorem et odium eorum: sed libere et statim redarguere eorum mala opera. Dubitatur scilicet Thomam. in. j. q. xxxix. arti. v. vtrum veritas possit haberi odio? Respondetur quod verum in quantum habet rationem repugnantis contrarij potest haberi odio: quod contingit fieri tripliciter. Uno modo secundum quod veritas est causaliter et originaliter in ipsis rebus: et sic homo aliquando odit aliquas veritates dum esse nollet verum quod est verum. Alio modo secundum quod veritas est in cognitione ipsius hominis qui impedit ipsam a persecutione amari: sicut si aliquis nollet cognoscere veritatem fidei ut libere peccaret. In quorum persona dicitur Job. xxij. scientiam viarum tuarum nolumus. Tertio modo habet odio veritas tanquam repugnans: puta ut est in intellectu alterius: puta cum quis iaceret in peccato odit quod aliquis veritatem circa suum peccatum cognosceret: et secundum hoc dicit Augustinus. confessionum. quod homines veritatem amant lucetam sed odiant eam redarguentem. Hec Thomam. Tertio odium scilicet informationem. Iste enim non solum odium reprehendi. imo etiam informationem

Preceptum Quartum

Etionē, s. doceri et informari: sicut aues imū de odiūt lucē ac p hoc tales odiūt sapiētā et doctrinā. Jo. iij. Omnis q male agit odit lucē et c. Boetius lib. ij. de consola. p̄sa. vj. Quid est q quisq in alium facere possit qd ab alio sustinere non possit? Busiridē accēpimus et c. Unde Esopus. Sic nocet innocuo nocuus: cauamq nocēdi. Inuenit: hi regnant quilibet vbe lupi.

Secūdo modo habet fieri homicidiū in corde proponendo occidere sicut pposuit Esau occidere fratrem suum Jacob dicēs. Veniēt dies luctus p̄is mei et occidā frēm meum Jacob. vt p̄tz Bene. xxvij. Tales sunt vindicatiui qui expectāt locū et tēpus quo usq vindicent se aut mutando aut occidēdo primū. Cōtra quos Franciscus petrarcha lib. j. de re. vtri. for. c. j. Nobilissimū vindicte gen⁹ inq̄t est parere. Nam multo est sanctius multoq̄ deformius obliuisci iniuria q̄ vlcisci. Venero sior: nulla est obliuio q̄ offense. Sequit̄. Vltionis momentanea delectatio: misericordie sempiterna. Duorum nempe delectabilū est p̄ferendū: qd̄ diutius delectat. An̄ fac tu hoc quo perpetuo delecteris. An̄ ibi dē r̄ndet discipulo suo dicēti. Licitū est vlcisci. R̄ndet ei. Nulla lege licitum est. Volo q̄ defensio licita sit: sed vltio fetida est. Scriptū em̄ est. Qui vindicare vult a deo inueniat vindictas. Et rursus. Vltio: et ego retribuā eis in tpe dicit dñs. Vltud tps̄ expecta. Sequit̄ infra. Multos q̄dem vindicasse penituit: neminē pepcisse. Hec ille. Notandum q̄ in sacra scriptura inuenit̄ triplex vindicta: scilicet crudelitatis et seucie quā facit petō: crudelis. Equitatis et iusticie quā facit p̄latus fidelis: auctoritatis et potentie quā facit de⁹ in celis. Prima est crudelitatis et seucie: cōtra quā Leuiti. xix. Nō queras vltionē nec memoreris iniurie ciuiū tuor. ad Roma. xij. Mihi vindictā: et ego retribuā. Sed multi sunt q̄ diuinū officīū vsurpāt et p̄sumūt vsq̄ ad vltimā seuitiā se vindicare: similes canī qui lapidē p̄iectū solet in ore recipere: et p̄ ardore vindicte ip̄m tentat mordere. Et sic proprias dētes destruit. Hec aut̄ vindicta cōtingit sex modis esse peccatū. Primo appe-

tendo vindictā de illo q̄ non meruit scz sup innocentē. Ergo pessime faciūt illi q̄ vnum ictum de iniurijs illatis sumūt in filijs aut p̄pinqs facietes vindictā sanguinis sup eo q̄ nullā culpā cōmisit. Sise patet i guerris vbi paup̄ rustic⁹ et innocēs p̄pter peccatū alterius eiusdē loci bonis priuaf spoliāf et occidit. Scdo qñ appetit plus q̄ meruit vt si q̄s in verbo vnico offendit̄ manu aut pugno percutit aut gladio. Dubitat̄ vtrū licitū sit aliqñ p̄imum pcutere. Respōdetur fm̄ Raymūdū q̄ percussio aliqñ fit ex malicia: aliqñ ex supbia: aliqñ ex odio. Et hoc est peccatū mortale. Quādoq̄ autē fit ex charitate. s. causa correctionis et huiusmodi. Et hec percussio in omnib⁹ habentibus potestatem est licita in suos subditos: quādo non fit ex vindicta. Dubitat̄ vtrū percutienti vnā maxillam altera sit p̄bēda? Respōdet August. in epistola de puero cēturtonis dicens. Precepta paciētie magis sunt ad preparatiōē cordis q̄ ad opus qd̄ in aperto fit vt in secreto teneat̄ animi paciētia: in manifesto aut̄ id fiat quod eis videtur prodesse ad salutē quibus bene velle debemus. An̄ et dñs Iesus se percutientē reprehendit̄ dicens. Si male locutus sum testimoniū phibe de malo. Si autē bene: cur me cedis. Joā. xvij. Et plus percussus in faciem dixit. Percutiet te deus paries dealbate. Actuum. xxij. Tertio vidicta fit cum peccato quādo non debito ordine fit: quando p se homo vult vindicare et non p iudicem vel p̄latus: ad quod de iure pertinet vindicta. Non vos defendentes charisimi sed date locum ire. Ad Romanos. xij. Item dicit̄ ibidē. xij. de iudice. Non em̄ sine causa gladiū portat: dei enim minister est vindex in iram ei qui malum agit. Itē patet. xxij. q. v. capitu. j. et c. reus sanguinis. et in multis capitulis. Querit̄ vtrum iniurie malorum sunt tolerande. Respondet Thomas secūda sc̄be. q. cvij. dicens q̄ mali tolerandi sunt a bonis in hoc q̄ iniurias proprias patienter sustinent: fm̄ quod oportet. Unde super Laticorum. ij. Sicut lilium inter spinas. Dicit̄ Glosa. Non fuit bonus qui malos tolerare non potuit. Secundo si eius iniuria redundat in iniur-

riam ecclesie nō debet sustinere: sed se vindicare. Unde Augustinus in epistola ad Bonifacium. et ponitur. xxij. q. iij. vbi Maximianus cōmendat episcopū inuocantem auxilium imperatoris contra hostes ecclesie dicit Augustinus. Si non fecisset hoc non fuisset in eo laudanda sua patientia: sed reprehendenda sua negligentia. Tertio quando vergit in iniuriā dei tūc pōt q̄s p̄ priam iniuriā vicisci: vt patet de helya qui fecit ignem descēdere super illos qui venerant ad capiendū illum. vt patet. iij. Reg. i. Legit etiam de Thoma apostolo q̄ imprecat⁹ fuit et qui manu ei dederat alapaz vt a canibus manus cōuuiuo portaret non zelo vindicte exercende: sed zelo diuine iusticie et potentie manifestande. Sic Silvester papa excommunicauit eos qui miserunt eum in exilium. vt patet. xxij. q. iij. ca. qui Iulianus patricius vester. Quarto quando vindicta propter odium fit quando solum appetit vindictam vt vindicet: non vt bonum iusticie cōseruet. Ideo dicitur. xxij. q. iij. c. q̄ christus. Ibi dicit q̄ christus discipulos suos increpauit quia ignem de celo venire super eos gestiebant qui ip̄m non receperant. Sequit̄ ibidem. Apostoli non zelo iusticie sed amaritudinis odio ob iniuriam sue expulsiois vindicandam samaritanos igne volunt consumere: dominus autem volens iniuriam proprie persone cū patientia et gaudio tolerare: iniuriā vero diuinam nō inultam relinquere ait. Hec t̄is cuius spiritus estis historia patet Luca ix. Sed dices. Ex quo patienter sufferre debeo: rogo vt mihi aliqua dones documenta cōtra impatientiā: et qualiter me debeo habere in iniurijs illatis? Respondetur q̄ homo debet quatuor seruare. Primo vt eam in solatiū cōuertat. de quo Seneca ponit exemplum in libro de ira. Cum Diogenes inq̄t philosophus quandā causam habuisset tractare cum lentulo: lentulus attracta pingui salina expuit in faciem eius. Ille autem faciem extergens dixit. Affirmo eī o Lentule omnes falli qui negāt te os habere. Ideo dicit Seneca. Iniuria data in risum iocumq̄ vertat. Secūdo vt iniuriam recepisse obliuioni tradat.

Cuius figura habet Gene. xij. de Ioseph qui fuit oblitus scelus fratru suoz dicens. Obluisci me fecit deus oim maloz. Ideo dicit Salomō. Eccl. iij. Omnis iniurie p̄ ximi tui ne memineris. Tertio vt in iniurijs mansuetudo respondeat. Ideo dicit p̄sus q̄ mansuetudo est quietatio ire. Prouer. bloz. iij. v. Respōsio mollis frangit iram: sermo aut durus suscitāt furorem. Narrat Seneca vbi supra de angusto cesare: q̄ cū quidā diceret ei: o tyranne: o tyranne. Respondit. Si essem tyrānus nō diceres illa. Quarto vt iniuriā recepisse neget. de quo Seneca vbi supra. Quid facit sapiens colaphis percussus? Rēdet. Faciet sicut Laeto: quem cū quidam in os percuteret: negauit se iniuriā ab illo recepisse. id dicit ap̄s. ii. ad Corinth. xii. Libenter suffertis insipientes cum sitis ipsi sapientes. Notaandum q̄ iniuria est duplex. s. grauis et leuis. Leuis est q̄ modica impulsione vel percussione palme manus pedis vel lapidis aut baculi illata est. Sed grauis iniuria est membrorum mutilatio: fractio dentis: capillatio magna effusio sanguinis. Nota q̄ iniuria fit tribus modis. s. re: cum manus inferuntur: verbis q̄ fit conuiciū: literis cū aliq̄s ad infamiā alicuius libellum vel famosum carnē cōficit: ascribit vel prodit. Q̄ est pena capitis. vt ptz. l. de famosis libellis. l. vnica. Item fm canones sunt excōicandi. vtz. v. a. i. c. Quidā maligni. et ca. sequenti dicit. Ibi qui inuēti fuerint famosos libellos in ecclesia ponere anathematizent. Et ibidē. c. Si quis famosum libellum siue domi siue i publico siue in quocūq̄ loco ignarus repperit aut corrupat p̄us q̄ alter inueniat aut nulli p̄fiteat inuentū. Si vero nō statim easdez cartulas corruperit vel igne cōbuserit s̄ vim earz dolose manifestaauerit: sciat se q̄si auctore h̄mōi delicti capitali sentētia subiugādū. Hec ibi. Item quidā sunt q̄ iniuriam facere non p̄nt: vt furiosus et impubes et fatuq̄ dolicapaces non sunt. Querit vtz inimicis veniā petentibus teneamur remittere? Videtur q̄ sic. ad Coloss. iii. Donantes vobismetipsis si quis aduersus aliquē habz q̄relā. Itē Saluator Dimitte et dimittemini. Respondet quidā sup̄

Preceptum Quintum

E per. iij. Iniarū. Ex nimio damno illato alt-
 cui solent tria oriri, scilicet Rancor in corde,
 Signa rancoris in opere. Actio iuris con-
 tra iniuriantē. Primum tenet hō statim di-
 mittere veniā veraciter petēti: et parato se
 emēdare cōtra facultatē suam. De q̄ pōt in-
 telligi. Luce. xvij. Si reuersus fuerit ad te
 dicens. Penitet me. Dimitte illi. Immo eti-
 am si nō petat: adhuc tenetur homo remit-
 tere signa rancoris. ¶ Pro intellectu illius
 est sciendum: q̄ duplicia sunt signa rancor-
 ris. Propinqua. s. ex quibus potest quis fa-
 cilliter cognosci: vtz. gerat rancorem cōtra
 alium: sicut si prius locutus est ei salutand-
 o eū: et hoc iam non facit. Alia sunt signa
 remota ex quib⁹ nō potest facilliter cognos-
 ci vtrū odiū gerat: vt si non totiens loquit
 ei. Vel non totiens vadit ad domū eius vt
 prius. Talia tenet hō remittere. Tertium
 scz actionē iuris cōtra iniuriantē non tene-
 tur homo dimittere: nisi ille sibi satisfaci-
 am suam posse. Ideo dicitur in Decretis.
 xxxij. q. iij. Si illic. Nemo tenet remitte-
 re iniuriā: nisi sibi satisfactū sit. Ideo etiaz
 dicit de iniurijs et damno datus. cap. Si ri-
 xati fuerint hoies et percusserit alter fratrem
 suū lapide vel pugno: et mortuus nō fuerit
 sed iacuerit in lecto: qui percusserit operas
 eius. s. amissas et expensas in medicos re-
 stituat. Et sic de alijs damnis ibidē. Quinto
 est pctm̄ qm̄ in passione vindicte nimis
 seuit ab intra et ab extra: sic q̄ non curat fa-
 cere contra preceptum dei vel charitatem
 proximi cum maledictionibus et blasphemis.
 Contra quos Franciscus petrarcha
 de re. vtri. for. dicens. Da ire spacium: da
 consilio tempus: frena impetum. Defert
 aut desinit aut lentescet breuis hora cedit
 iratum equor. Sequitur. Plus te ipsum
 leseris q̄ hostem. Illi corpus forsitan aut
 opus: tibi animam famāq̄ corporis. Hec il-
 le. Sūt quidam qui propter paruam offen-
 sam eis illatam excellēter inflammantur:
 et cum verbis et factis se parāt ad vindictā:
 quod tamen non expedit. Quis exemplū
 in lupo patuit: qui leuiter offensus a capra
 fuerat que semel inspexerat eum: propter
 quod lupo semper ei minabatur mortem.
 Finaliter lupo et capra statuerunt die q̄

vellent mutuo conuenire: vt qui libet pro-
 neret ius suum. Vulpes debuit esse iudex.
 Adijt capra canes rogans quatenus irēt
 secum contra lupo tenendo diem. Qui
 venientes cum ea: tamen occultando se in
 arbutis. Loqueritur lupo vulpi de iniu-
 ria sibi illata: vulpes videns canes latitan-
 tes: dixit lupo. Hare frater consulere ti-
 bi vt tam paruā iniuriam non vindicares:
 sed remitteres. Respondit lupo. Nequa-
 q̄ arripiciens capram per collum. Qua voci
 ferante: mox canes venerūt ita q̄ vix eua-
 sit. Tandem veniens ad vulpem: conque-
 stus est se terribiliter laceratū. Respondit
 vulpes. Nonne dixi tibi: q̄ tam paruā iniu-
 riam non deberes vindicare. Sic exempla-
 riter contingit illis qui paruā iniuriam ex-
 cellenter volūt vindicare. Sexto potest fie-
 ri sine peccato: et hoc tribus modis. Primo
 ppter maloz correctionez. Sunt em̄ pene
 quedam medicine peccantiū. Vn̄ tēporalē
 penā optare peccatoribus: vt corrigant et
 a peccatis desistant: dei beneficij est indi-
 cū. Sic em̄ scribit. ij. Machabe. vj. Et em̄
 non sinere multo tēpore peccatorib⁹ ex sen-
 tentia agere: sed statim ultiones adhibere
 magni beneficij indicium est. Secundo p-
 pter boni publici cōseruationem. Dicit em̄
 Gregorius. xxij. moralium. Euenire plerū
 q̄ solet: vt non amissa charitate inimici
 nos ruina letificet. Et rursus. Eius gloria
 sine inuidie culpa contristet cum ruente eo
 quosdam bene erigi credimus: et proficien-
 te illo plures iniuste opprimi formidamus.
 Tertio propter diuine iusticie manifesta-
 tionem. Si enim nullo modo vindicta ma-
 lorum esset appetenda: propheta non di-
 xisset. Letabit iustus cū viderit vindictam.
 Sic Moyses occidit. xxij. milia hominum
 propter idolatriam. vt patet Exodi. xxxij.
 Non zelo vindicte: sed zelo diuine iusticie
 manifestande. Non em̄ debem⁹ nosmetip-
 sos vindicare ppter multa. Pr̄o: q̄ ex tua
 vindicta vel defensione post illatā iniuriā
 nullus fructus sequit. Si em̄ eruis oculuz
 eius qui eruit tuū: ppter hoc non restituit
 tibi tuus: q̄ si q̄s cōtra legē te pctit: dign⁹
 est vt reperiatur. Sed tu nō es dignus vt
 eū reperiatur: q̄ es discipulus eius: q̄ pctul-

A sus nō repercutiebat. Quare si tu repercutis: nō solū te suū discipulū esse negas verbis: sed etiaz factis. **Sen. xxxvij.** Quid prodest nobis si occiderim⁹ frēm nrm⁹? Scdo quia fructū patiētie perdis. Nā si malum p malo reddis: fructū patiētie perdidisti. Si malum p malo non reddis: membrūz pdidisti sed fructū patiētie q̄siuisti: qz dixit Iesus In patiētia v̄ra possidebitis alas vestras. Et **Jaco. i.** Patientia pfectū opus habet. Tertio q̄a causam tuaz iniustā facis: vnde **Ps.** Si reddidi retribuētibus mihi mala zc. Quasi dicat: cadam a iusticia mea. **Jo** dicit ap̄lus ad Roma. xij. Noli vinci a malo: sed vince i bono malū. Quarto de⁹ melius vindicabit te: si ei vindictā seruaueris. Sicut em̄ est etern⁹: ita eternū vuln⁹ infligit. **Math. xxv.** Ibiunt hij in suppliciu eternūz. Ideo ipse dicit. **Math.** v. Dicitū est antiquis. **Oculū p oculo: dentē pro dēte zc.** Ego autez dico vobis: non resistere malo. **Jo** dicit ap̄lus ad Roma. xij. Non vos defendētes charissimi: sed date locū ire. Sed contra. **Paulus** vt se ab iniurijs liberaret: cōminatus fuit militib⁹: se asserens ciuem romanum. vt ptz **Actū. xxij.** Ergo resistebat malo. i. violentie. Itēz canon concedit defensionē sui in casu in quo aliquis vellet aliū occidere: z ille defenderet se: inuasorem occidendo q̄ tūc non esset irregularis vt ptz extra de homicidijs. ca. vnico. in cle. Ergo resistere malo ē licitū. Nā resistere malo vel repellere iniuriā cōtingit duplr. Aut liuore vindicte: z sic nunq̄ licet. Aut zelo iusticie: z hoc etiā duplr. Aliqñ p̄bis psuadendo ne inferat iniuriā: z sic licet ofbus. Et isto modo resistebat **Paulus** vt allegatum est. Aut factis repugnādo: z hoc adhuc dupliciter. Vel iniuriā: tunc est publica z inuitabilis quo ad mortem: z tunc licet iussu principis vel militis seu communis officialis: cui ex officio incumbit iniuriatos defendere. Vel talis iniuriā est personalis z priuata: z tūc si est necessitas inuitabilis que vitari non potest: nec p fugā: neq̄ p aliud impedimentū: sic pmittit cle-

rico z latro defendere se: z vim vi repelle re licet cuz moderamine inculpate tutele. **Christus** autē loquebatur illud. i. non resistere malo ad personas priuatas de iniuria priuata: nō ad personas cōmunes z officiales: qui ex lege z zelo iusticie maleficos habent corrigere. **Legit** in speculo historiali. libro. xvij. c. lxxj. de sancto **Math.** chario. Qui quodam die dū in cella sua sederet: z a culice vulneratus fuisset in pede dolensq̄ manu sua eū peremit qui moriens plurimum cruoris effudit. Reprehendens igit se q̄ iniuriā ppriam vindicasset: ita se condēnauit vt in pratis nudus p sex menses sederet vbi per culices z scabrones plurimū pforatus est in cute: sic ergo illic tot⁹ exulceratus est vt oib⁹ suis mēbris elephātosus apperet. Itē de mira patiētia **phoz** lib. iij. de ira. Itē de **Diogene** **pho** de quo dicit **Seneca** tractati causam de Letulo. Qui attracta pingui salina in ore suo spuit in frontē **phi** mediā. Ille abstergēs faciem suam dixit. **O** lentule affirmo omnes falli qui te negant os habere. Et sic iniuriam in risum cōuertit. Itē ibidem de patientia principum. **Lum** ad regem **Philippum** venissent legati **Atheniensiu** ait ad eos **phi** lippus. Quid possum facere quod sit gratum atheniensibus? Rndit vnus ex legatis. **Te** inquit suspēdere esset gratū. Et cū contra eum ministri regis vellent irruere: prohibuit rex dicens. Renunciate atheniensibus: multo superbiores esse illos q̄ ista dicunt: q̄ impune audiūt. Itēz de patiētia cōiugū d̄ in vitas **phoz** de **Socrate**. Qui cū post multas iniurias vxoz fuisset aqua immūda ab vna pfusus: nihil aliud respondit q̄ sciebā q̄ post illud tonitruum debuit venire pluuia. Itē de patiētia sancti **Math.** tini: qualiter cuz baculis z flagris fuit percussus a militibus zc. Scdo inuentur vindicta que est equitatis z iusticie: quā facit prelatus aut iudex fidelis. De quo dicitur ad Roma. xij. **Vis** autem nō timere potestatem: bonum fac. Sequitur. Si autē malefeceris: time. Non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est vindex iram ei: qui malum agit. Non enim debet se vindicare: sed lesū ostendere cōmitten-

Preceptum Quartum

Edo deo: qui dixit. *Nihil vindictam: et ego retribuam.* Dubitatur utrum iudex debet vindicare proximum lesam secundum legem talionis que ponitur *Exod. xxi.* Reddat animam pro anima: oculum pro oculo: dentem pro dente: manum pro manu: pedem pro pede. *Item Leuiti. xxiii.* et *Deut. xix.* *Respiciet quod in lege iudeorum fuerunt triplicia precepta.* Prima moralia ut decem precepta: quorum oppositum nullo modo fuit licitum. Alia fuerunt cerimonialia. que cessauerunt sicut dicit apostolus ad *Galat. v.* *Si circumdamini: christus vobis nihil prodest.* Tertia fuerunt iudicialia quibus ut possumus si expedierit. Ergo iudices si secundum leges talionis iudicaret: non peccaret dominum hoc pro lege statueret. Dubitatur scilicet utrum iudei omnia punierunt secundum legem talionis: *Respiciet quod non: quia dicit magister super leuitico.* *quod non ad iniurias reus exteriorum: sed corporum lex talionis extendebatur: quia pro uno boue furato quinque boues: et pro una oue quattuor oues reddebant.* Dicit Augustinus *lib. xxi. de ciuitate dei.* *quod Tullius octo genera penarum in lege fuisse scribit: scilicet damnum vincula: verbera: talionem: ignominiam: exilium: mortem et seruitutem.* Nam pena dampni inferebatur pro culpa furti. ut patet *Exodi. xxii.* Si quis furatus fuerit bouem quinque boues restituit. Pena carceris inferebatur pro peccato: cuius pena non erat taxata in lege: sicut legitur *Numeri. xv.* *quod filii israel inuenerunt quendam hominem colligentem ligna in die sabbati. quem recluserunt in carcere donec confiteretur dominum qua pena esset puniendus.* Pena verberis inferebatur pro peccato secundum arbitrium iudicum: ut quando iudices eum qui peccauit videbant esse condignum plagis faciebant eum prosternere ante se et coram eis fecerunt verberari: sicut dicitur *Deute. xxi.* Pena autem talionis puniebant illi qui inueniebant alios percussisse vel mutilasse in membris et illi qui falsum testimonium dicebant contra proximum suum. Pena vero ignominie et verecundie inferebatur illis qui nolebant accipere uxorem fratris sui defuncti. Tunc enim tollebant calciamentum de pedibus suis et spuebant in faciem suam. ut patet *Deute. xxv.* Pena exilii puniebant illi qui casuale committebant homicidium per ignorantiam vel alio modo. Et tunc

debebant stare in ciuitatibus refugij vsque ad mortem summi sacerdotis. ut patet *Num. xxxv.* et *Deute. xl.* Pena pro mortis puniebant illi qui maledicebant patri. ut patet *Leuiti. xx.* Et qui erant filii nolentes se corrigere de luxurijs et comestationibus: et tales a populo debebant lapidari. ut patet *Deute. xxii.* Pena seruitutis inferebatur illis qui nolebant uti beneficio legis. *Respiciet enim lex Exodi. xx.* *quod seruus emptus in septimo anno potest egredi liber a domino suo.* Si ergo volebat stare et non uti beneficio legis in perpetuum efficiebatur seruus. *Respiciet ergo pena puniebatur lex Moyse preter penam talionis.* Sic etiam iudices christianorum preter punitionem multis alijs modis que pena talionis. Non ergo habet vim obligandi: quia tale preceptum fuit iudiciale preceptum concessum iudeis pro dispositione status eorum: quia translatio sacerdotio necesse est ut legis translatio fiat. Licitum est tamen iudici vel ecclesie de nouo pro dispositione status presentis populi statuere tali pena esse aliqua peccata punienda. Scribit enim *iii. q. viii.* *quod si quis obicit crimen alicui: offerens se probaturum obligat se ad talionem si in probatione deficiat.* *Igitur quantum ad obligationem illius legis pena talionis est remota sicut omnia iudicialia non tamen quantum ad punitionem peccatorum.* Tertia vindicta est auctoritatis et potestatis: quam fecit deus in celis in presenti et in futuro. De qua *Deutero. xxxii.* *Vindictam retribuere hostes eorum: scilicet bonorum.* *Hieremie. xxxvi.* *Vindictam tribuet inimicis suis.* De qua etiam vindicta dicitur *Apocalyp. vi.* *Omnes sancti clamant Vindicta domine sanguinem nostrum qui effusus est.* *Quod Augustinus exponens in questionibus veteris et noui testamenti dicit.* *quod anime occisorum clamant vindicari se postulantes: sicut sanguis Abel clamauit de terra non voce sed ratione.* Nam opus operificem laudare dicitur pro hoc quod videntem oblectat. Non enim tam impatientes sunt sancti ut urgeant fieri quod sciunt tempore presentis futuro. *Aliter exponit Raymo ibidem dicens.* *Sciendum inquit quod illi sancti iam in conspectu creatoris sui consistentes videt voluntatem illius: et ab ipso creatore accipiunt quod ipsum*

facere velle nouerunt. Et subdit. Petunt aut vindictam de inimicis duobus modis et hoc rone charitatis: vt scz qui ad vitam eternam predestinati sunt conuertantur a malo ad bonu. Qui no psciente deo damnandi sunt moriantur et peccare desistant. Et vt p hoc minore penā in inferno habeant: vbi vnusquisqz fm qualitate operum sustinebit magnitudinem penarum. Ad petere vtiqz charitatis est. Secundo petunt vindictam: qd optant venire diem extremi iudicii: et resurrectione corporum suorum. Hec haymo. De hac vindicta dicit Valerius lib. vii. ca. ij. Lento enim gradu ad vindictam sui diuina iusticia pcedit. Cum aut venerit pcutit qsqz multos tpaliter no eternaliter propter prauitatem vni psonae. Dicit sanctus Thomas in. ij. q. centesima. q. deus punit pena corporali vnu pro alio tripliciter. scilicet propter participationem comunitatis nature propter imitatione criminose culpe et propter incorporatione persone colligate. Punit mo punit p alio qm picipiant natura: sicut corpus filij punit p pcto patris. Sic puniti fuerunt infantes et pueri sodomorum. vt patz Genes. xix. ppter pctā parentū. Et chanaan pro peccato cham patris sui. Secundo punit vnus pro alio propter imitatione criminose culpe: vt qm imitatur culpā alterius: sic etiā punitur filius p patre inquantū ex peccato patris etiam ipse peccat maluz exemplum sumendo. Ad istum intellectum loquitur dominus. Leuiti. xx. Ego deus zelotes visitans iniquitates patrum i filios vsqz in tertiā et quartam generationes. Si cut patet in vsurarijs et in male acquisita habentibus. Ideo inde trahit prouerbiū. De male acquisitis non gaudebit tertius heres. Tertio punit vnus p alio ratione incorporationis psonae: quādo scz est membrū vnus corporis qd rone alteri meretur puniri: quia interdū pena vnus redundat in omnes. Sic pro peccato rectoris punit quādoqz populus inquantū rector est caput istius. vt patet. ii. Regum vlti. de peccato dauid numerate populū: propter qd sunt occisi. lxx. milia hominum in pestilentia: sic puniuntur boni pro peccatis malorum. Sic propter peccatum Achior: qui furatus fue-

rat cōtra preceptum domini de anathema te id est de bonis interdictis a deo et illicitis ciuitatis Jericho: ppter quod populus israel traditus est in manū hostium. vt patet Josue. vii. quia sicut patet i corpore humano aliquando propter peccatum factus a manu eruitur quandoqz oculus et propter peccatum factum a lingua: sicut infamia et falsum testimonium interdum abscinditur pes vel manus: quia sunt membra vnus corporis: et pena vnus membri redundat in totum corpus. Sed contra predicta scribitur Ezechielis. xviii. Filius non portabit iniquitatem patris: nec econuerso. Ad hoc respondet sanctus Thomas vbi supra qd hoc intelligitur de pena spiritali: scilicet de pena anime: quia non punitur anima filii pro peccatis patris: nec econuerso: quia anima est a deo: corpus autē a patre. Etiam intelligitur de pena eternali: non temporali.

Non occides.

Tertii sunt qui peccant contra illud preceptum. Non occides verbaliter et ore. Primo cōsentiedo in mortem proximi: sicut Achab in mortem Naboth. Nam Jezabel vxor achab regis samarie occidit naboth per duos falsos testes: vt Achab possideret vineā eius. Et factus est sermo dñi ad Helyā dicens. Hec dicit dñs. Occidisti insuper et possidisti. Et post hoc addidit. Hec dicit dñs in loco hoc in quo iuxerunt canes sanguinem Naboth: lambent quoqz tuum sanguinē. Historia ponitur. iiii. Regū. xxi. Contra quos scribitur. lxxvi. di. c. Facietis pculdubio culpā habet qd qd pot corrigere negligit emendare. Scriptū quippe est. l. Leuiti. xx. Nō solum qui faciūt sed etiā qd cōsentiuūt facientibus participes iudicantur. Sequit. Negligere cū possis perturbare peruersos nihil aliud est qd eos fouere. Nec caret scrupulo societatis occulte: qd manifesto facinori desinit obuiare. Idē dicit. lxxiii. dist. cap. Error cui nō resistit approbat: et veritas cū minime defensat opprimet. Idē. xxiii. q. iii. ca. Qui pot obuiare et perturbare peruersos et non facit nihil aliud est qd fouere impietate eorum. Idē. xi. q. iii. ca. Qui peccantibus